

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Via Lactea Sive Institutiones Iuris Canonici

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Tit. II. De Proturatoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94613](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94613)

TIT. II.

De Procuratoribus.

Cum de Generibus Judiciorum supra tractatum sit, nunc de Personis litigatorum est dicendum; & quia sæpè Judicia exercentur per Procuratores; ideo nunc de ipsis videamus; & pro expeditione tituli videbimus:

1. Quis sit Procurator, & quotuplex?
2. Qui possit esse Procurator?
3. Qui possit Procuratorem constituere?
4. In quibus causis possit Procurator constitui?
5. Quot modis Procurator revocetur?
6. Quæ actiones oriuntur inter Dominum, & Procuratorem?

Quod ad Primum. Procurator ille est, qui mandato Domini, vel quasi negotia aliena administranda suscipit. l. 1. ff. eod. & hic in princ. & c. 1. eod. Et quia Procuratores constituuntur ab Universitatibus, Collegiis, & à privatis: ideo sciendum est: Quod illi appellantur Procuratores, qui à privatis constituuntur; qui autem ab Universitate, vel Collegio constituitur, Syndicus appellatur, ut hic in princ. cap. 1. de Synd. l. 1. §. 1. & per totum ff. Quod cujusque Univers. nom. Et Procuratores fiunt vel ad negotia, vel ad Judicia, §. Porro, hoc tit. Si de Procuratore ad negotia agimus, quilibet potest esse Procurator, si habet annum decimum septimum, & non prohibeatur speciali ratione. §. Potest, hoc tit. §. Justa, & ibi Gloss. Insit. Quib. ex Caus. man. non licet. l. 1. §. Puertia. ff. de Postul. c. Qui Generaliter. §. fin. eod. in 6. §. 7. S. Verum. In Judiciis autem Procurator constituitur, qui major annis 25. fuerit. d. §. Potest. d. c. Qui generaliter. l. Exigendi. C. eod.

Quod ad Secundum. Ex superiori capite habemus, minorem annis 17. non posse ad negotia Procuratorem esse; & in Judiciis eum posse constitui, qui major est annis 25. Verum in Spiritualibus negotiis natus annos quatuordecim potest esse in Judicio per se, & per Procuratorem, non obstante patria potestate. §. Aliud, hoc tit. Vel si mulier sit, duodecimum ætatis annum habere debet. c. Indemnitate. p. resp. de Elect. in 6. c. Continebatur, de despons. Impuber. cap. Ex parte, de restit. spoliat. & notatur in cap. fin. de Jud. in 6. Quod si minor sit quatuordecim annis, qui in Spiritualibus causis in judicio esse velit; tunc ei dandus est curator; vel si major est infans, id est in ætate septem annorum, potest cum auctoritate Episcopi, vel Officialis Procuratorem constituere. §. Quod, hoc tit. c. fin. §. Si verò. de Jud. in 6. Quæ omnia potest facere etiam Delegatus Sedis Apostolicæ §. Quin etiam, hoc tit. d. c. fin. de Jud. in 6. Et notatur in c. penult. de Restit. in integ. c. Licet. de Offic. Vicar. in 6. In hoc capite constituas hanc Regulam, quod regulariter omnis potest esse Procurator, nisi speciali prohibeatur ratione. §. constituitur, hoc tit. cap. 1. eod. in 6. cap. Duo 12. quest. 1. facit l. Mutus. §. 1. ff. eod. sicut dicimus in Testibus. l. 1. ff. de Testib. Et idem in Matrimonio. c. Cum apud. de Sponsalib. Prohibentur autem in Judiciis Procuratoris officio fungi Fœminæ, & non habentes (in Judicio tamen) vigesimum quintum annum. l. Minor. ff. eod. De Fœminis est tex. in l. Neque. ff. eod. Nisi pro parentibus interveniant, nam tunc causa cognita id eis permittitur. l. Fœminis. ff. eod. Item

Item Miles prohibetur. d. l. Neque: Quod procedit etiam in milite cœlestis militiæ; ut in Sacerdote, & Clerico quolibet in Sacris Ordinibus. §. Deo autem. In Auth. de Sanct. Epif. §. Sed nec omnes hoc tit. Quinimò nec tanquam principales possunt, vel debent intervenire. §. q. 3. cap. Quia Episcopus. Nisi pro miserabilibus personis, & urgente suæ Ecclesiæ necessitate. cap. 1. & fin. extr. de Postul. ubi Doctores hoc tractant; vel nisi propriam causam, vel conjunctorum prosequuti fuerint. §. Postulandi. hoc tit. d. cap. 1. & c. fin. Et in his omnibus casibus possunt personæ Religiosæ pro aliis in Judicio intervenire; sed tamen debent hoc gratis facere, ut dicit Hostien. quem Abb. sequitur in cap. 1. Ne Cler. vel. Monach. Quia hoc eis permittitur ex pietate: sed de hoc vide Abb. in cap. 1. in fin. de Postul. Idem procedit in Monachis. §. Idem, hoc tit. c. 1. de Syndic. c. qui verè. & cap. Monachi. 16. quest. 1. & de his videantur meæ Discordiæ Forenses de Regularib. Discord. 33. in quâ pulchrè agitur de Monacho Procuratore non valente esse Procuratorem in Judicio, neque pro suis consanguineis, et si pupillis. Item excommunicati prohibentur esse Procuratores, quinimò nec proprio nomine possunt esse in Judicio, nisi agatur de sui defensione. §. Hi verò, hoc tit. c. Intelleximus. De Judic. Ubi traditur cap. Excommunicamus. §. Credentes, de Hæret. cap. Inter priorem. & c. Venerabilem, de Except. Sed hic oritur dubitatio, an Procurator Universalitatis, in qua extant excommunicati, possit repelli? Et constitutum est, quod non repellatur, nisi in tribus casibus. Primus est, quando illi, qui excommunicati sunt; in litteris sunt expressi. Secundus est, quando aliàs eorum auctoritate Procuratoris institutio facta fuisset. Tertius est quando ipsa universitas excommunicationis conscia simul cum eis eundem Procuratorem constituisset. §. Sed belle, hoc tit. cap. fin. extr. eod. de Procurat. c. A nobis; ubi notat Abb. de Simon. cap. fin. de Elect. Item Furiosus prohibetur. l. 2. §. Furiosus. ff. eod. Infamis etiam prohibetur. c. 1. §. 3. q. 7. Sed dic plene ut per Abbat. in cap. Imperatorum, de Juramen. Calumn. in fin. Item servus institui procurator non potest, quia judicio interesse non valet. l. Servus. C. de Judic. Et tandem Procurator volens tantum, & expressè consentiens constituitur. l. Filius. §. Invitus ff. eod. l. Invitus. C. eod. Notatamen quod non solum unus, sed etiam plures possunt constitui Procuratores, qui nisi in solidum constituantur, unus sine altero procedere non poterit. Quod si non sint in solidum constituti, melior conditio est occupantis, nisi in mandato sit expressum contrarium. §. Et tam unus, hoc tit. d. cap. Si duo. eod. in 6.

Quod ad Tertium. Quilibet potest Procuratorem constituere, nisi prohibeatur: Edictum enim de constituendo Procuratorem est prohibitorium certarum personarum. l. Mutus. ff. eod. tit. Unde in minoribus causis minor sine Procuratore Procuratorem constituere non potest. l. Non eo minus. C. eod. Et in Spiritualibus minor annis 14. sine auctoritate Episcopi, vel ejus Officialis; vel etiam Curatoris ad hoc constituti non potest sibi Procuratorem eligere, ut dictum est supra in secundo capite per tex. in d. cap. fin. de Jud. in 6. Sunt tamen personæ, quæ coguntur constituere sibi Procuratorem; ut Excommunicatus; ut d. c. Intelleximus. extr. de Judic. Illu-

stris persona. l. Quicumque. C. eod. & Auth. Quod Jus, & in Auth. Ut ab illustr. & qua super illustres ad princ. Item Episcopus. c. Qui Episcopus. §. q. 3. Et hoc idem habet locum in Prælati majoribus, & etiam in minoribus; & in Collegiis, quorum singula singulos Syndicos habere debent. c. Cum sumus. §. q. 3.

Quò ad Quartum. Regula est Generalis posse in omnibus causis constitui Procuratorem, criminalibus exceptis. §. Non tamen. hoc tit. cap. Veniens. De Accusat. c. Tua. eod. cap. In criminalibus. §. qu. 3. nisi in quinque sequentibus casibus: Primo ad propulsandam injuriam illustri. §. Nisi. §. q. 9. l. fin. c. de injur. Secundo si rei contumacia sit excusanda. d. cap. Veniens. c. Reos. 23. §. 6. c. Cum dilecti. de Dolo, & contumac. Tercio quando contra Accusatorem est excipiendum. d. cap. Veniens. & in c. De his. eod. de Accusat. Quarto si tractetur de levi crimine. l. Levia. ff. de Accusat. Quæ tamen delicta levia dicantur? dic ut per Abb. in cap. Tua. de Penis. Qui distinguit inter levia, gravia, graviora, & gravissima. Quinto, & ultimo, quando etiam de gravi crimine tractatur, sed agitur civiliter. c. Tua. eod. d. cap. Super his. de Accusat. Verum ultra hos casus enumerantur alii, ut crimen suspecti Tutoris. l. Non solum. §. fin. ff. eod. Item si agatur de Ingratitudine. l. Sed hæc persona. §. 1. ff. eod. De quibus, & de aliis dic ut per Speculatorem in Tit. de Procuratore; & per Doctores in d. cap. Veniens. de Accusat. in c. Si quando. §. q. 3. & in l. penult. §. fin. de Publ. Jud.

Sciendum tamen est, quod in quibusdam negotiis requiritur speciale mandatum; ut cum agitur de suspitione. d. l. Non solum. ff. de Procurat. §. ult. Item in causa restitutionis in integrum. l. Illud. §. Si talis. ff. de Minor. In interdicto de liberis deducendis, vel exhibendis. l. Pomponius. ff. eod. tit. Item in Juramento calumnie, vel alio Juramento in animam alicujus præstando. Item cum petitur absolutio in forma Juris in personam alterius: alias autem secundum Regulam sufficit generale mandatum. cap. Petitio. ext. eod. tit. l. Actione. §. Renunciare. ff. Pro soc. Et de aliis casibus, in quibus speciale mandatum exigitur, vide per Speculat. in tit. de Procuratore. n. 4. & per DD. in cap. Qui ad agendum. eod. in 6.

Nota tamen, quod etsi unus sit generaliter constitutus, etiam ad ea, quæ speciale mandatum exigitur, per hanc generalitatem non potest procedere in aliquo ex his articulis speciale mandatum exigentibus, nisi quorundam eorum subsequatur expressio: Mandatum tamen non complectitur majora, quam sint in Procuratorio expressa; unde contra electum, vel provisum crimina, vel defectum opponere non potest. Clem. Non potest. eod. Notatur in d. cap. Qui ad agendum. eod. in 6. §. Crimina. hoc tit. Sed in his requiritur aliud speciale mandatum, ut dd. Jurib. Et unum advertendum est, quod Procurator datus ad negotia potest quemcunque alium Procuratorem constituere. c. 1. §. fin. eod. in 6. Judiciario tamen illud non conceditur, notat in l. Mandata. C. Mandati, nisi aut lis fuerit contestata ab ipso; unde secus esset si à Domino fuisset lis contestata. d. cap. 1. §. penult. ubi notat eod. in 6. concordat l. Nulla. & l. Neque. & l. Penult. & l. In causa. ff. eod. Vel nisi in rem suam datus sit; quod declarat Gloss. in §. Sed illud. hoc tit. facit l. Illam. C. de Donat. & notat. in l. Plautius. ff. eod. Vel nisi à Domino substituendi data fue-

rit potestas; hoc enim casu videtur datus ab ipso Domino. l. Item. eorum. §. Decuriones. ff. Quod cuiusque Univers. nom. Et hoc casu etiam non expressam personam poterit eligere. capit. 1. §. Ergo. eod. in 6. & de his omnibus loquitur tex. in d. §. Sed & illud.

Quò ad Quintum. Procuratores revocantur tacite, & expresse. Expresse si constituens mandatum revocet. Tacite si Principalis constituto Procuratore causam per se agat, vel alium Procuratorem constituat. §. Tandem. hoc tit. c. Si quem. eod. in 6. l. Si quis. §. Julianus. ff. eod. Hoc tamen non procedit, si Procurator fuerit constitutus à te sub hac forma, quoties te abesse contigerit; nam si postmodum per te ipsum causam tractes; non propterea tamen Procuratorem revocare videberis. §. Sed si eundem. hoc tit. notatur in d. c. fin. eod. in 6. Verum hæc procedunt in Domino, qui Procuratorem constituit. Cæterum si Procurator in eo casu, in quo potest, alium Procuratorem substituat, non potest illum revocare, nisi potestas ei data sit. §. Hac autem. h. t. c. Is qui. eod. in 6. & vide c. primum. eod. in 6. Et nota, quod si Procuratorem constituas vel ad unam, vel ad plures causas, vel generaliter ad omnes; & ipse in una, vel altera substituit; in aliis Procuratoris officium poterit exercere. §. Sed si cum. hoc tit. Et idem procedit in delegato ab alio, quam à Principe ad universitatem causarum. l. Cum Prator. §. 1. de Jud. Quatenus tamen supra dictum est, Procuratorem posse revocari, notare debes, quod si Procurator sive ante, sive post litis contestationem revocetur, donec ignoretur revocatio vel à Judice, vel ab Adversario, acta per hujusmodi Procuratorem tenent, & valent. §. Ad hæc. hoc nostro tit. c. Mandato. eod. Hoc nihilominus limitatur, quando Procurator specialiter est constitutus ad Matrimonium contrahendum; nam, si antequam contrahat, revocatus fuerit; contractum postea Matrimonium nullius momenti est, etiam si nondum revocatio ad notitiam partium pervenerit: deficit enim consensus illius, sine quo Matrimonium firmitatem habere non potuit. §. Non sit. h. t. c. fin. eod. in 6. Sed utrum Matrimonium contractum per Procuratorem sit etiam Sacramentum? Est dubium magnum inter Theologos, quorum rationes pro utraque opinione ego retuli in meis Decisionibus de Matrimonio. Decis. 4. num. 33. & seqq. ubi studiosus Lector videat. Demum in §. fin. nota secundum modum, quo quis Procurator esse definit: Morte enim constituentis definit quis esse Procurator. Clem. fin. eod. tit. Quod habet locum quandoque etiam re non integra, ut expresse dicitur in dict. Clem. fin. Item & ultimo revocatur Mandatum, quando re integra constituentem pœnitet; nam si res non sit integra, sed Procurator mandatum accepit, illud implere tenetur. cap. Licet. eod. in 6. Clem. 1. eod. ubi notatur §. At litteris. h. t.

Quò ad Postremum. Duæ oriuntur Actiones, Directa, & Contraria. Directa quidem datur Constituenti, & ejus hæredibus. Contraria, è contra, Procuratori, & ejus Successoribus. §. Igitur. Instit. Civil. de obl. qua quasi ex contract. §. Is, qui exequitur. Instit. de Mandato, &c. Qui plura scire desiderat de hac Procuratorum materia, legat novissimum, & eruditum Tractatum de Procuratoribus. Auctore Fabio Golino, in quo omnia, quæ de illis dici possunt doctè, & diligenter enunciantur;

cleantur; prout etiam Pacem Jordanum Tom. 3, lib. 14, tit. 2. ubi plene differit de iisdem.

T I T. III.

De Pactis, & Transactionibus.

Cum visum sit de Judiciis, & de Personis in iudicio agentibus, quoniam meticulosa Res est ad iudicium ire propter dubium eventum litium, unde sæpè res deciduntur sine iudicio, Paciscendo, seu Transigendo; ob id nunc tractatur de Pactis; & Transactionibus; & ita in effectu continuatur hic in princ. Pro cuius tituli expeditione videbimus;

1. Quid sit Pactum?
2. Quid sit Transactio?
3. Quot sint Pactorum species?
4. De quibus Rebus possit transigi, pacisque?
5. Qui sint effectus Pactorum, seu Transactionum?

Quò ad Primum. Pactum describitur, ut sit duorum vel plurium in idem placitum, atque consensus. Ita Vulpianus in l. 1. §. Est autem pactio. ff. eod. Et dicitur Pactum à Pactione, unde & pacis nomen appellatum est. d. l. 1. §. Pactum autem.

Quò ad Secundum. Transactio describitur ab eodem Vulpiano in l. 1. ff. de Transact. Ut sit de Re dubia, & lite incerta non gratuita facta Pactio. Et enim Transactio de sui natura requirit, ut aliquid detur, seu promittatur, aut remittatur. l. Transactio nullo dato. C. de Transact.

Quò ad Tertium. Variæ sunt Pactorum species; sed istæ dux præcipuæ sunt: Vel enim alia dicuntur Pacta legitima, quæ sunt secundum Legis dispositionem; Aliæ illegitima, quæ à lege reprobantur, & inutilia sunt. l. Pacta, quæ contra. C. de Pact. Item pacta quædam in personam dicuntur, & sunt illa, quæ cum persona particulari sunt inita, nec personam egrediuntur. Quædam verò in rem nominantur, quæ sunt rei consideratione DD. in Rubric. ff. de Pact. Et quando pacta sint utilia, & quando inutilia, vide Goffr. in sua Summa in Rubr. de Pactis.

Quò ad Quartum. De omnibus rebus pacisci possumus, vel transigere, nisi aliqua sint, quæ prohibeantur; Unde etiam traditur pro Regula, quod regulariter pacta, inter quoscunque de re quacunque inita, sunt servanda. §. Et quidem hoc tit. c. Qualiter. ext. eod. de Pactis. l. Jurisgentium. §. At Prætor. ff. eod. Excipiuntur tamen nonnullæ res: & Primo pactum non valet, si apponatur super re, quæ non est in rerum natura. l. Donum. ff. de Contrahen. empt. Item non valet pactum interpositum super aliqua re, quæ non sit in nostro commercio; unde liber homo, Res sacra, Religiosa, & Sancta non potest in pactum deduci. §. Idem Juris. Inst. de inur. stipul. l. Impossibile. ff. de Reg. Jur. l. Inter stipulantem. §. Sacram. de Verb. oblig. Item cessat Pactum in collatione Rerum Spiritualium. cap. Quam pia l. q. 1. cum concord. Item Pactum de futura successione in Ecclesia Dei reprobatur. c. Accepimus. extr. eod. Item Pactum turpe, vel rei turpis, aut impossibile de jure, vel de facto nullam inducit obligationem. §. Quod si hoc tit. cap. fin. ubi de hoc. extr. eod. Sed tamen quandoque Juramento fir-

matum valet, etiam si aliàs non valuisset, ut si filia, dum nuptui traditur, cum Patre paciscatur, ut dote contenta, ad bona paterna nullum habeat regressum, si Juramento vallatum sit, servari debet; quod aliàs de Jure Civili non valet. l. Pactum quod dotali. C. de Pactis. l. Pactum quod dotali. C. de Collat. Et §. eod. hoc tit. c. Quamvis. eod. lib. 6. Hoc fallit in casu c. Si diligenti. de Foro comper. c. Tua. de Jurejuram. & l. Non dubium. C. de Legib. Item si agatur de eligendo sibi successorem per Pactum in beneficio Ecclesiastico contra d. c. Accepimus, auctoritas Papæ potest facere, ut tale pactum valeat. cap. Petisti. 7. quæst. 1. Et per Abb. in d. cap. Accepimus. Quamvis Papa non possit sibi Successorem eligere secundum Abb. in d. cap. Accepimus. Verum quia præter supradictas causas aliæ quamplures sunt, in quibus pactum non valet, idèò de his videndum est in cap. 1. & d. c. fin. eod. Ad idem etiam videndus est titulus in Institur. Civil. de inuril. stipul. Porro, quæ pacta fieri possunt in permutatione beneficiorum inter eosdem compermutantes; & quæ non? plenè ostenditur in meis Discordiis Forensibus de Beneficiis. Discord. §. 1. nec non de Jurisdictione. Discord. §. 1. quas Juvenem studiosum legere non pigeat, ut cognoscat, quæ Pacta sint valida? & quæ Simoniacæ?

Quò autem dictum est de Pactis, idem habet locum etiam in Transactionibus; itaut de omnibus rebus regulariter transigatur, nisi aliqua prohibeantur. §. Transactiones. h. t. c. 1. extr. de Transact. Transactio autem non valet facta super re spirituali. c. Constitutus. cap. Super eo. & cap. Præterea. extr. de Transact. quamvis amicabile compositio valeat etiam super re hujusmodi; ita traditur in d. c. Super eo. & ibi Abb. Nec super re litigiosa, nec super causa Matrimonii licitum est transigere. cap. fin. de Transact. Quos enim Deus conjunxit, homo non separet. cap. Quos Deus 33. q. 2. c. Inter corporalia. de Translat. Pralat. & §. fin. h. tit.

Quò ad Postremum. Effectus Pactorum est, ut obligationem inducant: Nullus enim ea, quæ de labiis suis procedunt, debet facere irrita. §. Et quidem. h. tit. cap. Juramentis. 22. q. 5. Et alibi studiosè agendum est, ut ea, quæ promittuntur, opere compleantur. c. Qualiter. extr. de Pactis. Et hoc adeò verum est, ut etiam Indultis Apostolicis per Pacta potest derogari. §. Quod quidem h. t. cap. 1. de Pactis in 6. Quod habet locum non solum in pacto, quod subsequitur Privilegium. cap. Cum Olim. de Prescript. Sed etiam de pacto antecedenti, nisi in Indulto fiat mentio de pacto. cap. ex multiplici. de Decimis. Clem. Dudum. de Sepult. Transactionis autem effectus est, ut finem litibus imponat. c. 1. de Transact. Unde etiam Sententiæ æquiparatur. l. Non minorem. C. de Transact.

T I T. IV.

De Arbitris.

Quoniam, ut Judicia evitentur, sæpè evenit, ut partes communi consensu ad arbitros declinent, §. 1. supr. tit. prox. ob id nunc de Arbitris tractatur; & pro expeditione Tituli videbimus:

1. Qui sint Arbitri?
2. Qui possunt esse Arbitri?
3. Quæ in Arbitris committere possunt?

4. Qua